

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Дияна Попова-Добрева, доктор

Катедра „Теория и методика на кинезитерапията“, НСА „Васил Левски“

ОТНОСНО: Дисертационен труд на докторантката Татяна Томчова Томова, представен за официална защита за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура), професионално направление 7.4. Обществено здраве на тема: "КОМПЛЕКСНА КИНЕЗИТЕРАПИЯ ПРИ ПРЕДМЕНСТРУАЛЕН СИНДРОМ"

Научен ръководител: проф. Зоя Горанова, ДН

При обширно проучване на медицинската база данни Medline (1950–2006), което обхваща 3138 публикации свързани с предменструалния синдром Kimberly Ann Yonkers и колектив (2008) съобщават, че повечето от авторите докладват за разпространение на синдрома при над 20% от жените в репродуктивна възраст. Предменструалният синдром доказано се отразява неблагоприятно върху здравословното състояние и качеството на живот на засегнатите жени, което определя актуалността на тематиката. Още повече, изследването на ефекта от кинезитерапевтично лечение на предменструалния синдром е новаторско за българската методична литература.

Структура на научния труд

Представеният за рецензиране дисертационният труд е структуриран според изискванията за изработването на такова научно изследване. Докторският труд е в общ обем от 202 страници е структуриран в две

основни части: първа част – литературен обзор (52 страници) със следните раздела: менструален цикъл, физиология и патология на менструалния цикъл, предменструален синдром – определение, епидемиология, етиология и патогенеза, предменструален синдром в китайската медицина, терапевтични подходи при предменструален синдром, обобщение, работна хипотеза; втора част – собствени проучвания (113 страници) със следните раздела: цел, задачи и методика на изследването с подраздели цел и задачи на изследването (1 страница), методи на изследване (5 страници), организация на изследването (1 страница), програми за лечение на предменструалния синдром (16 страници); раздел резултати и анализ (72 страници), раздел изводи и препоръки (3 страници), раздел заключение (1 страница) раздел приноси на дисертационния труд и библиография с 218 заглавия (26 от които на кирилица и 192 на латиница) и три приложения (19 страници). Дисертацията е онагледена с 32 таблици и 73 графики, както и допълнителни 44 фигури в приложение. Изготвен е и списък с по-чести съкращения, който е представен след заглавната страница на дисертационния труд.

В уводните страници е направено кратко представяне на предменструалния синдром като проблематика и е насочено вниманието към желанието на докторантката за изграждане на стратегия за лечение на състоянието с използването на физически упражнения и средства от китайската медицина.

Първа част. Литературен обзор

Разработен е на базата на обширна информация от публикациите на съвременни автори. Повече от 60 от използваните публикации са от последните 10 години. Изложението разглежда проблематиката многоаспектно и добре структурирано в следните раздели:

- Физиология и патология на менструалния цикъл;
- Предменструален синдром – определение, епидемиология, етиология и патогенеза; Към този раздел са включени три подраздели: „Влияние на стреса и емоциите върху предменструалния синдром“; „Клинични прояви на предменструалния синдром“ и „Диагностични критерии и клинични прояви на предменструалния синдром“.
- Предменструален синдром в китайската медицина;
- Терапевтични подходи при предменструален синдром, където са включени подразделите „Видове лечебни методи“, „Лечение с методите на китайската медицина“ и „Спорт и кинезитерапия при менструални нарушения“

В края на литературния обзор на базата на анализа на литературата и собствените познания и разбирания на докторантката е направено обобщение и е изведена логична работна хипотеза.

Така представения систематизиран литературен обзор е написан с разбиране, компетентно, обхваща проблематиката многоаспектно и сам по себе си е с приносен характер.

Втора част. Собствени проучвания

Целта и задачите в докторския труд са дефинирани адекватно и компетентно. Задачите на изследването са свързани точно с разглеждания проблем. Проведени са две изследвания :

- Скринингово проучване за установяване на разпространението симптоми на предменструални и менструални нарушения, което обхваща голям контингент от 466 жени в репродуктивна възраст. Изготвена е карта в две части. Първата част е съставена от специфични въпроси свързани гореспоменатите нарушения. Втората част на картата включва въпроси, които касаят общото здравно

състояние на анкетираните и разкрива наличието на ранни симптоми, свързани с менструалните нарушения, според китайската медицина. Анкетната карта е поставена като приложение към дисертационния труд.

Скрининговото изследване е проведено през периода февруари 2012 до март 2015г.

- Експериментално изследване, което цели установяване на ефективността на въздействие на три авторски програми върху симптомите на ПМС. Обект на изследване са 55 жени, разпределени в три експериментални групи.

Като методи на изследване са използвани: сантиметрия; оценка на кожна кърпка; тест за болка в аурикулата; карта за отчитане на ПСМ. Използвани са и статистически методи за обработка на получените резултати (вариационен анализ, t-критерий на Стюдънт за зависими и независими извадки и непараметрични методи на Крускал Уолис.

Трябва да се отбележи факта, че организацията и провеждането на голямо скринингово проучване, е сложна и изискваща време задача. Изказвам адмирации за постигнатите от докторантката резултати. Още повече, трудоемко е и проведеното експериментално изследване.

Описани са три авторски програми за лечение. В първата методика са включени китайски масаж АН МО и комплексно изометрично упражнение с въздействие върху органите и структурите свързани с малкия таз. Изпълняват се 5-7 процедури, всеки ден преди цикъл при три поредни менструации.

Във втората методика са включени акупунктура, ауриколотерапия и комплексно изометрично упражнение с въздействие върху органите и структурите свързани с малкия таз. Изпълняват се 5-7 процедури, всеки ден преди цикъл при три поредни менструации.

В основата на третата методика е комплекс от упражнения, които са заимствани от Йога практиките. Комплексът се изпълнява три пъти седмично, три поредни месеца.

Представените лечебни методики са изготвени със задълбочени познания и професионализъм. Така систематизирани и описани методиките обогатяват българската кинезитерапевтична практика и са едно от основните достойнства на дисертационния труд разработен от Таня Томова.

Резултати и анализ

Данните от проследените показатели са обработени с необходимите математико-статистически методи и са представени в 32 таблици и 73 графики.

При експерименталното проучване проследяваните показатели са изследвани в началото, междинно, в края и един месец след края на проведено лечение. Прави впечатление задълбочения анализ на резултатите и статистическата обработка на данните. Докторантката прецизира и анализира внимателно всеки един от изследваните показатели. Към различните групи от резултати са направени обобщения, които подчертават значението на направения в изложението анализ.

Изводи и препоръки

След анализа на резултатите се изведени 5 извода. Всеки един от тях представя същността на научното изследване, като отразяват конкретно етапите на изследването, статистическите резултати и динамиката на резултатите. В своята същност изводите отразяват хипотезата, целта, задачите и резултатите на настоящия труд.

Убедена съм в ползата от направените от авторката препоръки, които са съставени на базата на натрупания от нея опит и са с практическа насоченост.

В раздел „Заключение“ докторантката представя основните си виждания свързани с разглежданата проблематиката, както и кратка самооценка на постигнатото с дисертационния труд.

Приноси

В последния раздел на дисертационния труд са формулирани приносите на научното изследване. Те потвърждават оригиналността на рецензирания докторски труд.

От представената докторска теза могат да се изведат следните **приноси**:

- Направен е обстоен критичен анализ на достатъчно голям брой литературни източници по изследвания проблем.
- Систематизираният литературен обзор има теоретико-приложен принос, който разширява възможностите на специалистите да оптимизират кинезитерапевтичния подход при лечението на пациенти с ПМС.
- Направено е скринингово проучване за установяване на разпространението симптоми на предменструални и менструални нарушения, което обхваща голям контингент от 466 жени в репродуктивна възраст.
- Създадени са и са апробирани в практиката три авторски програми за лечение на предменструален синдром, които са новаторски за българската кинезитерапевтична практика. В програмите са преплетени съвременни и доказани във времето западни и източни практики и познания.

- Направен е сравнителен анализ за ефекта от прилагането на трите апробирани програми.

Посочените от мен в предварителната рецензия критични бележки и предложения за корекции са взети предвид при представената за официална защита разработка.

Личните ми впечатления от Татяна Томова, като колега и професионалист са много добри. Характерни за нея личностни качества са съзнателност, отговорност и приветливост, които неминуемо улесняват научната и лечебната ѝ практика.

В заключение: Считам, че представеният докторски труд на тема: "КОМПЛЕКСНА КИНЕЗИТЕРАПИЯ ПРИ ПРЕДМЕНСТРУАЛЕН СИНДРОМ", има завършен характер и научно-практически приноси и предлагам на уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Татяна Томчова Томова.

София, 26 април 2017 г.

РЕЦЕНЗЕНТ: доц. Дияна Попова-Добрева, доктор